

Tekst: Ferd Vrijmoed

KLEUR BEKENNEN

EEN MUSEUM PRAAT GRAAG EN VEEL OVER VROEGER. DEZE KEER GAAT HET OVER TEES WAARVAN JE AFSLAAT, MAAR OOK WAAR JE VANAF SLAAT. OM U SCHERP TE HOUDEN LEKKER DOOR ELKAAR.

Vroeger hadden we dames en heren tees, later aangevuld met zogenaamde rabbit tees. En al wordt de wereld nog zo gender neutraal, rood en blauw blijven hardnekkig dames tees heten, geel en wit heren tees en oranje blijven rabbit tees genoemd, wat overigens sympathieker klinkt dan beginners tees. Toch is het onderscheid dames tees en heren tees al op 1 januari 2013 losgelaten.

De geschiedenis van de tee dateert al van heel vroeger (fig. 1).

Figuur 1

Dat is nog veel eerder dan gewoon vroeger. Al in de 15e eeuw vonden spelers het gemakkelijker om de bal niet rechtstreeks van de grond af te slaan, maar van een kleine hoogte. Men maakte daarvoor met de handen en wat nat zand een hoopje, waarop de bal

kon worden geplaatst. Met een natte doek werden de handen weer schoon geveegd. Het begin van een hole was het einde van de vorige hole. Een hole had toen nog maar één tee (de afslagplaats).

De tee om van af te slaan (het tuitje) bestond uit zand, dat uit het gegraven gat (de cuyl) van de vorige hole kwam (Le Francq van Berkhey, Nat. Hist. van Holland, III dl. III stuk, pag. 1394: "een hoopje Zands, door de handen als eene tuit gemaakt".)

Ook lezen we in een van de 13 originele golfregels uit 1744: 'Your Tee must be upon the Ground' De spelers mochten dat doen binnen een stoklengte van de oorspronkelijke hole en met gebruikmaking van de daar aanwezige grond. Het was dokter John Rattray die, om een eerlijk spel te krijgen, deze regels had opgesteld ter gelegenheid van een golftoernooi op de links van Leith, waaraan meerdere deelnemers meededen.

Toen de behoefte ontstond om het einde van de ene hole en het begin van de volgende hole verder uit elkaar te leggen ontstonden aparte teeing grounds en putting areas. De eerste golfbaan die dit had was St Andrews na een vernieuwd ontwerp van Old Tom Morris in 1875. In RULES FOR THE GAME OF GOLF as it is played by the Royal & Ancient Golf Club of St Andrews over the Links van September 1875 lezen we:

"The ball must be teed not nearer the hole than eight nor farther than twelve club lengths, except where special ground has been marked by the Conservator of the Links, which shall be considered the 'teeing ground,' and the balls shall be teed within, and not in advance of, such marks."

Omdat het zand nu niet meer van de plek zelf kwam plaatste men metalen bakjes met nat zand op de

afslagplaats. Hier komt de naam tee-box vandaan. De tee-boxen bestaan nog steeds, maar zijn nu meer opvangbakjes voor kapotte tees en hebben dan de kleuren van de betreffende tee.

De kleuren van nu houden het golfspel voor iedereen aantrekkelijk. Ze gaan van zwart naar oranje, ofwel van ver naar steeds iets minder ver. Het is een aanname, dat dat dan ook van moeilijk naar steeds iets minder moeilijk gaat, maar dit hoeft niet voor iedereen zo te zijn. Op basis van geslacht, leeftijd en vaardigheid kiest elke golfer zijn of haar favoriete kleur en kijkt in de handicaptabellen van de betreffende baan hoeveel extra slagen dit oplevert. Er is overigens een aan het handicap systeem gekoppeld welgemeend advies: Zwart is de champions tee voor de kampioenen (m/v/x), wit voor single handicappers en professionals (m/v/x), geel voor heren met handicap 5-28, blauw voor dames met single handicap en heren met handicap 20-36, rood voor dames met handicap 10-36 en heren met handicap 29-36 en oranje voor de aanstormende talenten (m/v/x) met handicap 37-54 of baanpermissie (fig. 2). Op de meeste banen kun je naar de zwarte tee zoeken tor je een ons weegt, maar die is er gewoon niet.

Figuur 2

Het kan natuurlijk ook anders, zoals de New Jersey Golf Club toont (fig. 3):

Figuur 3

Hun tips: - blue Regular
- white Senior - gold Forward - green Jr / Beginner - yellow - de rest?

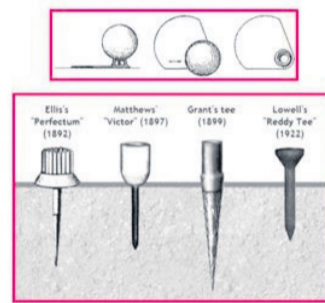
Ben je eigenwijs, doe je aan zelfoverschatting, hou je van uitdaging of heb je simpelweg teveel ballen in je tas, dan sla je dat advies natuurlijk gewoon in de wind of je laat het links liggen. Je hoeft immers geen kleur te bekennen. Komt 'tee' trouwens van het Nederlandse 'tuitje'? Of komt het – honderd jaar

later – van het Schotse 'teaz'?

De oudste aanhaling welke van het woord "teaz" is gevonden, is uit Wedderburn's Vocabulary van 1673, waar de uitdrukking "Teaz your bali on the sand" voorkomt.

Wat maakt het uit, de tee op je tee-box (de afslagplaats) is al lang geen hoopje zand meer.

Nou ja, lang. Er waren al enige mislukte probeersels geweest van T-tees van Bloxsom en Douglas, die op de grond werden gelegd (1889) en T-tees, die in de grond konden worden gestopt, zoals de "Perfectum" van Percy Ellis uit Surrey (1892) en van de "Victor" tee van de Schot Premier Matthews (1897), en ook daarna waren er nog een aantal uitvindingen, o.a. van Dr. George Grant (1899) (fig. 4).

Figuur 4

Maar de echte uitvinding van het eenvoudige pinnetje, dat het hoopje zand verdrong, de peg-tee is pas in 1920 gedaan.

Een Amerikaanse tandarts, dr William Lowell uit South Orange, New Jersey ondervond in zijn werk hinder van het elke keer aan zijn vingertoppen klevende zand en hij bedacht een van hout gesneden conisch pennetje dat hij van boven iets uitboorde.

Het werd enthousiast ontvangen, al waren er ook vraagtekens of het wel mocht van de reglementen. Het mocht. Hij kreeg octrooi onder nummer 1.493.687 en bouwde een fabriek, die op grote schaal de nieuw geboren 'Reddy-tee' ging vervaardigen. Aan hem hebben we de tee te danken.

Het is overigens nog steeds geoorloofd om op een hoopje zand op te teen (fig. 4), of op een konijnenkeutel of helemaal niet.

Figuur 5

Laura Davis doet dat op een kluitje aarde of een graspolletje (de turf tee). Waar dat vandaan komt?

Zie het zelf op:

<https://x.com/i/status/1695086006574236123>

WORDT VRIEND

Het Nederlands Golfmuseum is gevestigd op Landgoed Bleijenbeek in Afferden, een landgoed met onder meer een golfbaan. Het bouwen van een museum kost veel geld. Wordt Vriend van het Nederlands Golfmuseum en help mee aan de verdere ontwikkeling van het boeiende reizen in de tijd. Kijk op onze website om te lezen hoe je Vriend kunt worden.

LANDGOED GOLFBAAN BLEIJENBEEK | AFFERDEN | WWW.GOLFMUSEUM.NL